

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní humanitární a sociální práce

Eva Bräuerová

Možnosti sociální práce s prostitucí

Bakalářská práce

vedoucí práce: Mgr. Vladislava Závorská

2014

„Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Vladislavy Závrské a všechny použité zdroje jsem uvedla v bibliografickém seznamu.“

V Olomouci, 25. 6. 2014

.....

podpis

Ráda bych poděkovala Mgr. Vladislavě Závrské za pomoc, cenné rady a metodické vedení, které mi během psaní mé bakalářské práce poskytla.

Velké díky také patří organizacím oblastní Charitě Znojmo – projektu Magdala a Rozkoši bez rizika za poskytnutí všech informací k realizaci výzkumu práce.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svým rodičům za podporu během celé doby mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1) Prostituce.....	8
1.1) Prostituce jako sociální deviace.....	8
1.2) Vymezení prostituce	10
1.3) Motivace k prostituci	13
1.3.1) Motivace způsobená vnějším tlakem.....	13
1.3.2) Motivace způsobená vlastní potřebou.....	14
1.3.3) Motivace způsobená racionální rozvahou.....	15
1.4) Druhy a formy prostituce.....	15
1.4.1) Formy prostituce podle subjektu poskytujícího sexuální služby	16
1.4.2) Formy prostituce podle místa poskytování	16
1.4.2.1) Privátní prostituce	16
1.4.2.2) Hotelová prostituce	17
1.4.2.3) Bytová prostituce	17
1.4.2.4) Barová prostituce	18
1.4.2.5) Pouliční a silniční prostituce.....	18
1. 4. 3) Ostatní formy prostituce	18
2) Sociální práce s prostituujícími osobami	20
2.1) Přístupy sociální práce s prostituujícími osobami	21
2.1.1) Zmírňování škod	21
2.1.2) Resocializace	21
2.2) Metody práce s prostituujícími osobami v závislosti na prostředí.....	23
2.2.1) Streetwork – sociální práce na ulici.....	23
2.2.2) Práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby	24
2.2.3) Institucionální pomoc	25
2.3) Pomáhající organizace.....	26

2.3.1) Konkrétní nevládní neziskové organizace	29
2.3.1.1) Oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala	30
2.3.1.2) Rozkoš bez rizika o. s.	31
3) Empirická část	33
3.1) Cíle výzkumu	33
3.2) Výzkumný vzorek	33
3.3) Metodologie kvalitativního výzkumu	34
3.4) Průběh výzkumného šetření	35
3.5) Výsledky výzkumného šetření	37
3.5.1) Služby, které organizace klientům nabízejí a četnost jejich využívání ..	37
3.5.2) Kontakt s novými klienty	38
3.5.3) Rizika práce s prostituujícími osobami	39
3.5.4) Přímá spolupráce s klienty	41
3.5.5) Spolupráce s dalšími subjekty	43
3.5.6) Projekty zaměřené na podporu se skončením práce v sex-byznysu	44
3.6) Diskuze	46
4) Závěr	48
Bibliografický seznam	49

Úvod

Prostituce je sociálně patologický jev, který se poslední dobou začíná ve společnosti opět více zviditelňovat, a to především z důvodu návrhu o její legalizaci. Objevují se zde dva proudy názorů. Jeden proud je zastáncem zlegalizování prostituce, a to především z důvodu transparentnosti. Významným krokem bude rovněž zdanění platu prostituujících osob. Dalším důležitým aspektem se stane povinnost zdravotních prohlídek, které eliminují různé, nejen pohlavní, choroby. Druhý proud naopak tvrdí, že zlegalizování prostituce je nesmysl, protože tímto krokem se tento sociálně patologický jev přesune pouze do ilegality. Složitější se poté stane také pomoc obětem obchodování s lidmi.

Ve své bakalářské práci se tedy zabývám nejen možnostmi pomoci prostituujícím osobám, ale také v jaké míře je tato pomoc využívána. Hlavním cílem práce je u vybraných organizací popsat možnosti sociální práce s cílovou skupinou a zhodnotit ji z pohledu sociálních pracovníků, kteří se touto problematikou zabývají.

Práci jsem rozdělila na dvě části, teoretickou a empirickou. V teoretické části nejprve vymezím oblast sociálních deviací, které úzce souvisí s prostitucí. Dále popíši pojem prostituce, formy sexuálních služeb dle místa jejich poskytování a dle subjektu poskytování sexuálních služeb, motivaci prostituujících osob a sociální práci s touto cílovou skupinou, kde definuji přístupy sociální práce k sexuálním pracovnícím, metody sociální práce s těmito osobami a v neposlední řadě se zaměřím na konkrétní organizace – Oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala a Rozkoš bez rizika o. s..

Druhá, empirická část je tvořena kvalitativním výzkumem, k čemuž jsem využila metodu interview neboli dotazování. Pro účely výzkumu jsem oslovila několik organizací, které přímo pracují s touto cílovou skupinou, ovšem ochotné ke spolupráci byly pouze dvě, a to, jak již jsem zmínila, Oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala a Rozkoš bez rizika o. s. (organizace a jejich aktivity budou popsány v teoretické části bakalářské práce). V této části práce popíši cíle výzkumu,

výzkumný vzorek, metodologii kvalitativního zkoumání, průběh výzkumného šetření a také jeho výsledky.

1) Prostituce

1.1) Prostituce jako sociální deviace

Prostituce je hromadný společenský jev, který naše pospolitost považuje již od samého počátku jejího vzniku za sociální fenomén porušující normy sexuálního chování (Urban, Dubský, 2008, str. 130). Prostitutky jsou specifickou skupinou žen, které žijí rizikovým způsobem života. To je rovněž důvodem, proč je jejich chování považováno za jednu z nejzávažnějších sociálních deviací současnosti. Slovo deviace má původ v latinském slovu deviatio, což v překladu znamená odchylka či úchylka (Goldmann, 2001, str. 117). Existuje mnoho druhů deviací, my se zaměříme na deviace sociální, tedy takové, které mají význam v sociálních interakcích a vztazích (Hrčka, 2001, str. 15 – 16). Lze tedy říci, že sociální deviace je určité chování, které porušuje či se úplně odchyluje od některé sociální normy, a tudíž je většinovou společností odmítáno (Goldmann, 2001, str. 117). Fischer a Škoda píší (2009, str. 14 -15), že každá společnost má vytvořený toleranční limit, tedy určitou míru akceptovatelnosti k nenormálnímu chování druhých.

Sociální deviace klasifikujeme hned z několika pohledů. Jedno ze základních dělení je deviace negativní a pozitivní, která se snaží poukazovat na to, že každé odchýlení od standartní normy je deviací, ale není jasně zřetelné, zda se jedná o deviaci pozitivní či negativní. Za deviaci tedy můžeme považovat jak alkoholismus, tak prohibici či obžerství nebo právě naopak hladomor (Fischer, Škoda, 2009, str. 15, Skopalová, 2000, str. 7-8). Dále se objevuje deviace primární a sekundární. Zatímco primární deviace je podmíněná reakce na určitý podnět, sekundární deviace je reakce společnosti na primární deviantní chování, a tudíž také společenské označení jedince za devianta. Dalším typickým rozdělením deviací je dle typu porušené právní, náboženské či morální normy. Toto rozdělení považujeme za důležité z důvodu udělování sankcí za jednotlivé odchylující se chování. Obecně lze tedy říci, že kde neexistuje norma, tam neexistuje deviace. Sociální deviace můžeme také členit dle cílové orientace chování a motivace – zjištnou, agresivní a pasivní deviaci. Zjištná deviace je typická pro dosažení materiálních výhod. Agresivní deviace se projevuje silně nepřátelským až nenávistným chováním k jinému člověku. Pasivní typ deviace je typický pro ignoraci a lhostejnost k povinnostem

(Skopalová, 2000, str. 7-8). U deviantního chování vždy rozlišujeme mezi subjektem a objektem. Za subjekt je považována osoba, jež se dopouští deviantního chování, zatímco objektem je osoba, na kterou je toto chování zaměřeno (Urban, Dubský, 2008, str. 48, Skopalová, 2000, str. 7-8).

Sociálně deviantní chování může mít hned několik příčin, které jsou ve většině případů vzájemně provázané a ovlivňují se. Existuje několik teorií, které vysvětlují příčiny těchto deviací. Mezi základní teorie příčin vzniku sociálních deviací patří faktory biologické, psychologické, sociální a kulturní. Biologické faktory spatřují příčinu deviantního chování uvnitř jedince. Jsou dány genetickou, endokrinní či fyziologickou poruchou, malformací nebo vývojovou vadou. Psychologické faktory zkoumají vlastnosti osobnosti vykazující deviantní chování a příčiny jejich rozvoje. Za tyto faktory považujeme například poruchy socializace během dětství, existenční krizi, citovou deprivaci dětí nebo ztrátu smyslu života (Hrčka, 2001, str. 153 – 173, Urban, Dubský, 2008, str. 50). Sociální faktory jsou provázány se strukturou společnosti a jejími normami, urbanizací, technologickou změnou, vlivem sociálních skupin či politickými konflikty. Faktory kulturní jsou ovlivněny rozdílností společností. Lze tedy říci, že standartní chování jedné kultury může být považováno za deviantní chování jiné kultury (Urban, Dubský, 2008, str. 50).

Prostituce je v mnoha případech doprovázena také různými dalšími sociálně sexuálními deviacemi. Jestliže chápeme sexuální deviaci jako odchylku či úchylku, měla by splňovat podmínky nenormálního sexuálního styku, tedy takového styku, který není dobrovolný, dochází při něm k fyzickému či psychickému poškození a nesplňuje podmínku psychosexuální a somatosexuální zralosti partnerů. Sexuální chování je určeno normami, které vycházejí z kulturních a společenských faktorů, vzdělání a také z výchovy. Dle těchto faktorů je důležité, aby si každá kultura vymezila takové sexuální preference, které bude považovat za normální. Vymezení sexuálních preferencí vychází z oficiálních sexuálních zákazů, vzorů sexuálních vztahů a stupni vyspělosti dané společnosti. Lze říci, že určité sexuální chování může být v jedné kultuře považováno za normální, zatímco v kultuře jiné za zcela deviantní. Typické sexuální deviace provázející prostituci jsou sadismus,

masochismus, transvestitismus, voyeurství, fetišismus, pedofilie aj. (Weiss, 2002, str. 16, 28 – 30).

Prostituce i sexuální deviace jsou společností vnímány pouze jako nemorální chování, které je ovšem právně nepostižitelné. Tyto deviace nemůžeme považovat za nemoci, protože nemají znaky nemoci – začátek, průběh a konec. Deviace sexuálního charakteru jsou zřejmě předpokladem genetických dispozic a vlivu prostředí (Goldmann, 2001, str. 118-120).

1.2) Vymezení prostituce

Pojem prostituce lze vymežit ze tří různých pohledů. Nejrozšířenější, věcná definice, hovoří o prostituci vycházející z latinského slovesa *prostituere*, které v překladu znamená veřejné se vystavování či nabízení se k veřejnému smilstvu. V dnešní době se tedy jedná o poskytování sexuálních služeb za účelem dosažení zisku (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 639). Druhá definice vychází z morálního hlediska, kdy latinské slovo *prostituto* znamená oddání se hanebnému životu či se veřejně propůjčovat. Poslední definice vymezuje sociální rozměr prostituce, který chápeme jako poptávku společnosti po erotických službách, na kterou se svou nabídkou reagují prostitutky (Malinová in Matoušek, 2013, str. 341). Brouk (1992, str. 56 – 57) hovoří o prostituci volné a vázané manželské. Vázaná manželská prostituce má svůj původ v dávné historii, kdy muži nabízeli manželky svým hostům jako důkaz jejich vřelosti a pohostinnosti. Zatímco volná prostituce je považována za prodávání těla kupci k uspokojení jeho sexuálních tužeb.

K problému prostituce, se dle mého názoru velice výstižně vyjádřil Chmelík (2003, str. 55): „Otázka lidské promiskuity a s ní ruku v ruce jdoucí prostituce nemá jenom charakter ryze biologický, ale zahrnuje také problémy mravní. Tradiční morálka stále předpokládá vyšší sexuální aktivit mužů a pasivní povolnost žen. A to se také stalo předmětem nabídky a poptávky, obchodním artiklem. Prostituce je oázou svobody, kde může muž realizovat své promiskuitní tendence a uspokojovat své sexuální potřeby bez trvalých závazků. Žena za své služby dostane zapláceno a tím obchod končí.“

Mnozí autoři mluví o prostituci jako o nejstarším a dokonce i nejtěžším řemeslu na světě. Jestli tomu tak je, není zcela zřejmé, ovšem je bez pochyby jasné, že její kořeny můžeme hledat již ve starověku, kdy prostitutka byla symbolem hříchu. V novodobější historii se prostituce stala společenským jevem až v 19. století, kdy hlavní příčinou prostitučního chování je chudoba a vliv špatných sociálních podmínek, případně morální rozvrat rodiny (Urban, Dubský, 2008, str. 132).

Prostituce zasahuje do společnosti ve všech jejích sférách. To, jak vnímáme prostituci má nejen souvislost s liberálním přístupem k ní, ale také se schopností řešení mezilidských vztahů, s výchovou v rodině a v neposlední řadě s partnerskými vztahy. Dle Zikmundové (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 640 - 642), můžeme na prostituci pohlížet z několika hledisek – medicínského, morálního, ekonomického, psychologického a sociologického.

Z medicínského hlediska jsou jako jedny z nejdůležitějších aspektů sexuálně přenosné infekce a jejich diagnostika, prevence a léčba. Za nejvíce rizikové formy sexuální chování považujeme pohlavní styk bez ochrany či styk s rizikovějšími sexuálními partnery, kterými mohou být například uživatelé návykových látek. Důraz při práci se sexuálními pracovníci je kladen především na prevenci. Lékaři, sociální pracovníci či jiné skupiny profesionálů pracující s touto cílovou skupinou se je snaží motivovat a vést k bezpečnějšímu sexu, například prostřednictvím kondomů či hormonální antikoncepce (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 640).

Morální aspekty jsou dány kulturou a náboženstvím dané země. Morální hledisko ve střední Evropě vychází z křesťanství, které je striktně založeno na monogamii a zákazu předmanželského pohlavního styku. Lze tedy říci, že prostituce je podle křesťanské víry špatná a neměla by existovat. Na druhé straně, v dnešní společnosti existují také kultury, ve kterých je naopak slušností nabídnout tělo své manželky jako symbol pohostinnosti a vlídnosti. O české společnosti lze obecně říci, že je velice tolerantní k otázce prostituce, což je pravděpodobně způsobeno ateistickým postojem většiny (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 640).

Hlavní příčinou vstupu dívek a žen do prostituce jsou ekonomické aspekty. Dle různých výzkumů, příjmy z prostituce patří v České republice k nejvyšším příjmům v rámci nelegální ekonomiky, tzv. šedé a černé ekonomiky. Dle statistik vytvořených v roce 2010, služby prostituujících osob v tomto období přišly na 8,7 miliardy korun (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 640 - 641).

Stigmatizace společností, narušení sebepojetí a psychická zátěž prostitutek omezuje jejich práci v sex-byznysu na dobu 2 – 5 let. Prostituující ženy zažívají duševní zmatek a stres, protože se za svou práci stydí. Většina z nich rovněž nedokáže přijmout identitu prostitutky. Z psychologického hlediska můžeme identifikovat dva typy prostitutek – submisivní a rebelky. Submisivní prostitutky jsou ženy, které jsou naprosto odevzdané svému kuplíři. Tyto ženy nechtějí nést zodpovědnost samy za sebe. Tendenci k takovému chování mají obvykle dívky, které vyrůstaly v ústavní péči, v rodině, kde bylo uplatňováno násilí a právo silnějšího, či migrantky. Za sexuální pracovnice – rebelky, jsou považovány ženy, které chtějí být naopak samostatné a nezávislé. Prostituce jim nabízí možnost ekonomické svobody, s čímž souvisí také nezávislost v mnoha jiných oblastech (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 641 - 642).

Sociologické aspekty hovoří o tom, že v dnešní době na prostituci začínáme pohlížet také z pozitivní stránky. Většinová společnost ji dokáže tolerovat a chápat jako určitý druh podnikání. Dle různých odborníků, sexuální práce přináší také možnost pohlavního vybití, což u některých mužů může vést ke zmírnění agresivního či sexuálně agresivního chování (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 640 - 642). Raboch (1988, str. 182) však tomuto tvrzení oponuje. Říká, že dle psychologických výzkumů, se při pohlavním styku s prostitutkami sexuálně vybije pouze necelá 4% mužů. Z toho důvodu, by dle něj, měla být prostituce považována za společenské zlo.

Prostituce se sebou přináší také řadu nelegálních aktivit. Jedná se především o kuplířství, organizovaný zločin a obchodování se ženami. Ač je to možná neuvěřitelné, obchod s bílým masem je v současné době jednou z nejvíce finančně výdělečných činností mafie. Obchodování se ženami a následná nucená prostituce

jsou velmi těžko odhalovaným zločinem. Mnohé ženy k prostituci nakonec přistoupí dobrovolně (Jandourek, 2011, str. 93-94). Psychologové v souvislosti s obchodováním se ženami mluví o tzv. pretty women-syndromu. Jedná se o naivní představu budoucích prostitutek vnuknutou mezinárodní mafii, kdy nakonec dívky odjíždí pracovat do zahraničí, za vidinou růžové budoucnosti, dobrovolně (Gregorová in Zlámal, 2000, str. 61).

1.3) Motivace k prostituci

Příčiny vstupu do prostituce jsou souhrnem osobnostních rysů žen, jejich motivací a vlivu vnějšího prostředí. Raboch (1988, str. 177 – 178) hovoří o dvou motivačních faktorech, díky kterým dívky a ženy vstupují do prostituce. Za první faktor považuje biologický společně s psychologickým, za druhý poté faktor hospodářský. Jiní autoři inspirováni Malinovou (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53) motivaci dívek a žen spatřují ve třech hlavních faktorech – vnější tlak, vlastní potřeba a racionální rozvaha. Lze ovšem říci, že se autoři svými pohledy na motivaci prostituujících osob v podstatné části shodují.

1.3.1) Motivace způsobená vnějším tlakem

Jedna z hlavních motivací je způsobená vnějším tlakem, tedy tlakem okolí. V dnešní době se objevuje stále více a více žen samoživitelek, u kterých vzniká riziko rychlého se ocitnutí ve finanční tísní, která je nakonec „donutí“ pracovat v sex-byznysu. V romských rodinách jsou dokonce atraktivní mladé dívky využívány k hlavnímu finančnímu zajištění celé rodiny (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53). Raboch (1988, str. 188) podobně hovoří o hospodářských faktorech, které zapříčiňují vstup dívek do prostituce. Vidí prostituci jako hospodářský cyklus. V období chudoby a ekonomické krize vzrůstá nabídka sexuálních služeb, zatímco v době ekonomické prosperity roste poptávka po těchto službách. Prostituce je také spojená s platy žen, které jsou podstatně nižší než platy mužů a mnohdy nestačí ani na pokrytí základních nákladů na živobytí.

Jiný vliv, který motivuje ženu stát se prostitutkou, je dětství, které prožila. Na ulici se objevují především ženy a dívky, které pocházejí z dětských domovů. Jeden z hlavních důvodů, proč se tomu tak děje je ten, že jakmile dosáhnou plnoletosti, školská zařízení opouštějí a najednou nemají kam jít, nemají domov, nemají peníze, nemají kamarády. V této chvíli jsou mladé dívky velice silně motivovány vydělat si v poměrně krátké době spoustu peněz (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53). O důležitosti významu prostředí, ve kterém dívky vyrůstaly, hovoří Raboch (1988, str. 188) velmi podobně.

Jinou motivací způsobenou vnějším tlakem, která ženy přivede k placeným sexuálním službám, jsou jejich rodinné poměry a zázemí, ve kterém vyrůstaly. Prostitutkami se nejčastěji stávají ženy, které pocházejí z chudých a rozvrácených rodin, v dětství s nimi bylo hrubě zacházeno, byly ponižovány a některé dokonce i týrány. Díky tomu prostitutky po vstupu do sex-byznysu pocítují úlevu při různých násilnostech, urážkách a ponižování, které jsou mnohdy běžnou součástí této profese (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53). Většina prostitutek, dle Rabochova (1988, str. 188), pochází z ekonomicky slabých společenských vrstev.

1.3.2) Motivace způsobená vlastní potřebou

Dle vědeckých výzkumů jsou takto motivovány pohlavně náruživé ženy (Raboch, 1988, str. 177). Promiskuitní chování je jev, který postihuje velmi malou skupinu prostituujících osob. Hlavní motivací dívek, které jsou motivovány vlastní potřebou, je zábava ze sexu a pocit uspokojení. Lze říci, že se jedná o dívky, které jsou do jisté míry závislé na sexu, tudíž se pro ně jejich práce stává koníčkem. Během poskytování sexuální služby jsou schopné si tento akt užít stejně dobře jako jejich zákazníci (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53). Existuje také teorie o tom, že některé ženy mají sklon k perversím, a právě proto vstupují do prostituce (Raboch, 1988, str. 177).

Raboch píše, že motivace způsobená vlastní potřebou může být také právě naopak chladnost žen v jejich pohlavním životě (Raboch, 1988, str. 177).

Pro ženy, které jsou hnány do prostituce vlastní potřebou, je toto povolání velmi obtížné, protože v nich převládá stud a ostych a nejsou schopny přijmout roli prostitutky. Jednou z hlavních otázek, které si promiskuitní ženy pokládají před vstupem do sex-byznysu je: „Proč si za to nevzít peníze?“ (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53).

1.3.3) Motivace způsobená racionální rozvahou

Poslední cestou, která vede k prostituci je racionální úvaha o této profesi, kdy nakonec dívky a ženy zjistí, že je to práce jako každá jiná, která má navíc mnoho výhod jako například práce v nočních hodinách, flexibilita a také možnost jednoduše oddělit pracovní život od osobního. Tyto úvahy dostávají především matky malých dětí, které potřebují peníze, ale nemohou si dovolit trávit celé dny v práci či studentky, kterým vyhovuje především flexibilita povolání. Navíc zcela profesionální přístup prostitutek k jejich profesi je nejméně rizikovým ze zdravotního hlediska. Problém ovšem může nastat po stránce finanční, kdy ženy najednou začnou vydělávat velké peníze, a tak pro ně velmi rychle ztratí svou hodnotu. Ženy si také velice rychle zvyknou na „lepší“ život a je pro ně poté těžší prostituční scénu opustit (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53).

Mnoho mladých studentek se vydává na cestu prostituce z důvodu placení si studia, cestování či absolvování různých kurzů, které by si za normálních okolností nemohly dovolit. Ovšem po skončení studia, kdy dívky chtějí začít žít běžným způsobem života, bydlet a vydělávat si peníze jinou prací, se často objevuje velké zklamání, kdy absolventky nemohou najít práci, která by odpovídala jejím kvalifikacím nebo je jim nabízeno méně peněz, než si představují (Malinová in Matoušek, 2010, str. 253 – 255, Zelinka, 2009, str. 20, Gojová, 2013, str. 53).

1.4) Druhy a formy prostituce

V posledních letech se prostituce stává pro mnoho autorů zajímavým tématem. Různí autoři se zabývají touto problematikou z různých perspektiv, tudíž existuje také mnoho druhů a forem, jak prostituci lze rozdělit.

1.4.1) Formy prostituce podle subjektu poskytujícího sexuální služby

Dle subjektu poskytujícího sexuální služby je možno prostituci vymezit jako ženskou, mužskou a dětskou.

O ženské prostituci se hovoří především jako o heterosexuální, která je zároveň i nejběžnější formou sexuálních služeb. Existují zmínky také o homosexuální ženské prostituci, ovšem tato forma se objevuje pouze výjimečně (Zikmundová in Weiss a kol., 2010, str. 644).

Mužská prostituce je naopak definována převážně jako homosexuální. Typickým subjektem jsou mladí muži pocházející ze špatného rodinného prostředí, kdy účelem prostituce je výhradně finanční motivace (Chmelík, 2003, str. 63 - 64). Zelinka (2009, str. 8 – 9) k mužské prostituci ještě přidává tzv. gigola, tedy heterosexuálního muže poskytujícího sexuální služby za úplatu.

Dětská prostituce je jednou z nejzávažnějších forem prostituce, a to především z důvodu její nelegálnosti a celospolečenské amorálnosti. Problém dětské prostituce je značný převážně v zemích jižní a jihovýchodní Asie, kde rodiče zaprodávají své děti (Hartl, Hartlová, 2000, str. 458). Chmelík (2003, str. 63 – 64) dodává, že tato forma prostituce má blízko k dětské pornografii, která je také ilegální.

1.4.2) Formy prostituce podle místa poskytování

Dle místa poskytování erotických služeb dělíme prostituci do pěti oblastí – privátní prostituce, bytová prostituce, hotelová prostituce, barová prostituce, pouliční a silniční prostituce (Chmelík, 2003, str. 63 – 64; Malinová in Matoušek, 2013, str. 341 – 342; Jandourek, 2011, str. 91 – 92; Čumpelíková, 2011, str. 10 - 12).

1.4.2.1) Privátní prostituce

Tato forma prostituce se vyznačuje ženami na „úrovni“, což jsou krásné, mladé a většinou velice inteligentní ženy, které svou práci vykonávají ve svých luxusně zařízených bytech. Mají prakticky stálou klientelu založenou na úzkém počtu mužů (Chmelík, 2003, str. 63). Privátní prostitutky jsou poměrně často dobře jazykově

vybavené, reprezentativního vzhledu a příjemného vystupování. Jsou schopné své klienty, vysoce postavené muže, doprovázet na společenské události a dovolené (Čumpelíková, 2011, str. 10). Malinová (in Matoušek, 2013, str. 341 – 342) dodává, že privátní prostituce se pro klienty sexuálních pracovníků stává nejvíce oblíbenou z důvodu diskrétnosti a poměrně vysoké časové flexibilitě prostitutek. Urban s Dubským (2008, str. 133 – 134) označují privátní sexuální pracovnice také jako luxusní prostitutky, které se pohybují ve vysokých společenských kruzích, a tomu také odpovídají jejich příjmy.

1.4.2.2) Hotelová prostituce

Z historického hlediska hotelovou prostituci považujeme za jednu z nejstarších, provozovanou již za dob Československa (Malinová in Matoušek, 2013, str. 341). Hotelová prostituce je obdobná prostituci privátní, pouze s výjimkou nestálosti klientů. Nestálost klientů je zapříčiněna především cizineckou klientelou. Prostředí hotelů určuje společenskou úroveň sexuálních pracovníků, ovšem ve většině případů se jedná stejně jako u privátní prostituce o krásné, inteligentní ženy s dobrou znalostí světových jazyků a dobrým vystupováním (Chmelík, 2003, str. 63). S hotelovou prostitucí také velice úzce souvisí sexuální turistika, tedy turistika, kdy lidé cestují za účelem placených sexuálních služeb do zemí, kde sex-byznys není ilegální (Jandourek, 2011, str. 91). Jedná se především o sex-turismus směřovaný ze západních zemí do zemí východních. (Malinová in Nedělníková, 2007, str. 55). Typickým prvkem této formy prostituce je také zapojení dalších profitujících osob – taxikáři, personál hotelu, recepční (Chmelík, 2003, str. 63).

1.4.2.3) Bytová prostituce

Bytovou prostituci řadíme mezi jednu z nejběžnějších forem placených sexuálních služeb. Prostituce provozovaná ve vlastních bytech sexuálních pracovníků je typická pro přítomnost dalších osob, kterými jsou kuplíři. Tento typ sexuálních služeb je také využíván k hromadnému sexu či dokonce dětské prostituci (Chmelík, 2003, str. 64). Výhodou bytové prostituce je naprosté soukromí místa poskytování erotických služeb a v případě nebezpečí jeho rychlé vyklizení (Malinová in Matoušek, 2013, str. 341 – 342). Prostitující osoby informují o svých sexuálních službách prostřednictvím inzerátů v novinách či na internetových stránkách (Čumpelíková,

2011, str. 10). Sex-byznys provozovaný ve vlastních bytech žen se sebou přináší mnohá další rizika jako například trestnou majetkovou činnost či organizovaný zločin (Chmelík, 2003, str. 64).

1.4.2.4) Barová prostituce

Obchodování se ženami, násilí, vydírání a znásilňování je běžné pro barovou formu prostituce. Sexuální pracovnice jsou z velké části cizinky, které zde pracují z donucení. Pro výkon barové prostituce jsou typické sex-bary, masážní salony a erotické podniky (Jandourek, 2011, str. 92). Barová prostituce zůstává stále nejrozšířenějším druhem poskytování sexuálních služeb. V České republice je možné najít města s několika desítky sex-barů, kdy v každém z nich pracuje až okolo 150 prostitutek (Malinová in Matoušek, 2013, str. 241 – 342).

1.4.2.5) Pouliční a silniční prostituce

Nízký věk, nízké vzdělání a nízká intelektuální úroveň jsou nejčastější znaky prostituce vykonávané v ulicích center měst, v místech veřejných toalet, v parcích, na nádražích či na silnicích a hlavních tazích (Chmelík, 2003, str. 64). Jelikož se pouliční prostituce již neobjevuje pouze u cest, jako tomu bylo dříve, začíná se označovat jako prostituce poskytovaná na venkovních stanovištích (Malinová in Matoušek, 2013, str. 341 - 342). Nejen typické znaky pouliční a silniční prostituce, ale i riziko pohlavních nemocí, mentální zaostalost či sociální nevypěstlost dělají tento sexuální obchod jedním z nejvíce problematických. Dalším rizikem souvisejícím s touto formou prostituce jsou závislosti na návykových látkách a různé jiné formy trestné činnosti. V pouličním a silničním sex-byznysu je běžný velmi rychlý, anonymní a levný sex (Chmelík, 2003, str. 64).

1. 4. 3) Ostatní formy prostituce

Za ostatní formy prostituce lze považovat prostituci příležitostnou a tzv. vydržované ženy, o kterých hovoří Goldmann (2001, str. 118). Jinou formou prostituce může být prostituce drogová, o které se zmiňuje Gödtel (1994, str. 55). Zajímavou formou sexuálních služeb jsou také call-girls – prostitutky na telefonu či escort prostituce (Gorgoňová, 2007, str. 13).

Příležitostná prostituce je neklasickou formu prostituce, kdy je prostituující osoba motivována k tomuto jednání z potřeby krytí mimořádných jednorázových výdajů. Tyto sexuální pracovnice mají obvykle velice úzkou klientelu, prostituují nepravidelně a zřídka kdy (Goldmann, 2001, str. 118).

Vydržované ženy jsou velmi specifickým typem prostituujících osob. Mluvíme totiž o tzv. lepší společnosti, kde hostesky a společnice jsou velice atraktivní a komunikativní ženy, které mají svou stálou, úzkou klientelu. Ženy v této oblasti prostituce mají velice vysoké zisky (Goldmann, 2001, str. 118).

Drogová prostituce se vyznačuje partou mladých lidí užívajících návykové látky, na které si vydělávají právě prostřednictvím sexuálních služeb. Klientela je velice nestálá, pestrá a široká, což dělá tuto formu prostituce rizikovou. Drogová prostituce je považována za předstupeň prostituce pouliční a silniční (Gödtel, 1994, str. 55).

Prostitutky na telefonu, tzv. call-girls jsou ženy, které se s klienty zkontaktují na základě telefonních hovorů. Své sexuální služby inzerují především v novinách či na internetu. Po vzájemné telefonické domluvě jsou ochotny přijet na místo určení (Gorgoňová, 2007, str. 13).

Jednou z nejnovějších forem prostituce jsou escort služby. Tato forma poskytování sexuálních služeb je dokonale promyšlená. Existuje totiž katalog dívek s jejich profily, mírami a fotkami, ve kterém si zákazník může vybrat své „zboží“. Dívky jsou následně kontaktovány organizátorem služby a přepraveny na klientem vybrané místo (Gorgoňová, 2007, str. 13).

2) Sociální práce s prostituujícími osobami

Do počátku 90. let 20. století se státní orgány o problematiku prostituce příliš nezajímaly. Jedinou státní aktivitou, která reagovala na tuto problematiku, byl paragraf 203 trestního zákona o příživnictví, který říká, že trestného činu se dopouští žena, která se vyhýbá práci, nechá se vydržovat či si vydělává jiným nepoctivým způsobem (Brtníková, Šedivý, 1985, str. 142 - 144). V zájmu státu také stojí veřejné zdraví, tedy i zdraví prostitutek, a to z důvodu zvýšeného šíření pohlavních nemocí, především tedy HIV (Malinová in Matoušek 2010, str. 259 - 266).

Fenomén prostituce se u nás objevuje v 90. letech minulého století, kdy se otevřely hranice. Tato událost byla spojená také s masovou migrací. S fenoménem sex-byznysu přichází mnohem větší hrozba pohlavních nemocí, než tomu bylo do té doby. Mezi hlavní příčiny zvýšeného šíření infekcí patřil pohlavní styk a nitrožilní aplikace drog. (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259) Malinová a Šídová se také zmiňují o vzniku a šíření sex-turismu, tedy cestováním za prostitucí do zemí, kde je relativně dostupná. Po otevření hranic přichází obrovský boom pouliční a silniční prostituce (Malinová a Šídová in Nedělníková, 2007, str. 108-109).

V této chvíli se společnost začíná více zajímat o problematiku spojenou s poskytováním sexuálních služeb. Objevují se zde první stopy sociální práce zaměřující se na prevenci HIV a s tím souvisejících tří nejrizikovějších skupin, kterými jsou uživatelé drog, homosexuálové a prostitutky (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259). Prevenci dělíme na primární a sekundární. Primární prevence je zaměřena především na osvětu široké veřejnosti, zatímco sekundární prevence pracuje přímo s rizikovými skupinami. V nynější době zaznamenáváme útlum pouliční a silniční prostituce, z důvodu jejího přecházení do institucionalizované formy, tedy do soukromých bytů a nočních klubů. Běžnějším se stává i obchodování se ženami a nucená prostituce (Malinová a Šídová in Nedělníková, 2007, str. 108-109).

2.1) Přístupy sociální práce s prostituujícími osobami

Lze vymezit 2 přístupy, které se zaměřují na práci s prostituujícími osobami. Mezi tyto přístupy patří zmírňování škod (*harm reduction*) a resocializace (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 116-117; Gojová, 2013, str. 54).

2.1.1) Zmírňování škod

V dnešní společnosti se největší důraz klade na sociální prevenci, tedy zmírňování škod a negativních důsledků sociálně-patologických jevů, v našem případě prostituce. Tento přístup je nevíce preferovaný především díky jeho efektivitě a nízkým nákladům (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 116-117; Gojová, 2013, str. 54).

Je to přístup, který se zaměřuje na prevenci pohlavně přenosných chorob, prevenci sociálního propadu, prevenci kriminality a to buď jako prostitutku – pachatelku trestných činů nebo prostitutku – oběť trestného činu, prevenci či zprostředkování léčby závislostí a nakonec i pomoc klientkám při vytváření vlastní rodiny či rodinného zázemí pro své děti (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54). Malinová se Šídovou (Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 116-117) se zmiňují rovněž o důležitosti monitoringu prostředí, ve kterém dochází k sexuálním službám a vyhledávání obchodovaných žen. Patříčný důraz kladou také nejen na osvětu sexuálních pracovníků, ale i široké veřejnosti. V tomto případě může jít o informování prostřednictvím poradenství, propagačních materiálů a metodických dokumentů, přednášek a konferencí. Čumpelíková (2011, str. 52 – 53) vidí důležitost také v preventivní sociální práci s okolím prostituujících osob, tedy s rodinou a přáteli.

2.1.2) Resocializace

Resocializace je přístup pomáhající prostitutkám, které se rozhodnou skončit s placenými sexuálními službami. Přístup se zaměřuje nejen na přímou pomoc se skončením profese, ale také na následný život dívek či žen. Existuje mnoho důvodů, proč se prostituující soby rozhodnou tuto práci ukončit. Mezi nejčastěji

uvedené patří špatné zacházení ze strany klientů či majitelů klubů, znechucenost a únava z profese či nejistota budoucího výdělku. Objevuje se rovněž mnoho případů, kdy jsou ženy nuceny profesi ukončit z důvodu dospívání svých dětí. Cílem resocializace je tedy motivovat klientky ke změně, tedy odchodu z prostituce a jejich snahu o tuto změnu podporovat (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54).

Při resocializaci je nejdůležitější zaměřit se na budoucnost klientek, tedy na nějaký nový zdroj obživy a s tím spojenou novou profesi. Pro úspěšnost v budoucím životě bez prostituce je potřeba, aby se ženy a dívky naučily spoléhat hlavně samy na sebe, což pro mnohé z nich může být velkou překážkou, jelikož po celou dobu prostituce jejich život řídili pasáci, majitelé klubů či další aktéři prostituující scény. Většina prostituujících osob během své práce ztratí mnohé důležité pracovníky návyky, jako jsou například režim, smysl pro povinnost, dochvilnost či disciplína. Tudíž při resocializaci klientek by se sociální pracovníce měly zaměřit rovněž na oblast jejich postojů a návyků. Bariérou pro nalezení nového zaměstnání může být pro klientky také jejich barvy pleti či dosažení nízkého stupně vzdělání. Velkou roli na trhu práce hrají i komunikační schopnosti a způsob vystupování (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54).

Proces resocializace s sebou přináší mnoho úskalí, díky kterým se bohužel některé klientky opět vrátí k prostituci, protože je to pro ně nejefektivnější způsob vydělávání peněz. Jeden z největších limitů se stává finanční tíseň. Zatímco jako prostituující osoby mají ženy dostatek peněz, jako uchazečky o nové zaměstnání mnohdy žijí ze sociálních dávek nebo dělají práci za minimální mzdu, ze které stěží užijí své děti. Během placených sexuálních služeb si také prostitutky zvyknou na relativně vysoký plat, ze kterého si mohou dovolit kupovat drahé značkové oblečení, dražší a chutnější cigarety či drahou kosmetiku. Dalším problémem je bydlení. Mnoho žen žije bez stálého partnera, tudíž je pro ně velice obtížné a finančně nákladné najít si nějaké vhodné bydlení. Většina klientek nakonec bydlí různě po ubytovnách či azylových domech (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54).

Jiným problémem resocializace může být zevšednění běžného života. Přesněji řečeno, klientky se začnou nudit. Sex-byznys je profese, ve které se stále něco děje. Ženy se setkávají s různými muži, plní jim různá přání, dělají různé věci, stále jsou vystaveny určitému nebezpečí. A to je rovněž jeden z důvodů, kdy se nakonec bývalé prostitutky vrátí zpátky ke svému starému „vzrušujícímu“ životu (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54).

Běžným úskalím resocializace je ohrožení dívek jejími bývalými pasáky či dokonce mafií. Toto ohrožení se objevuje zejména u prostitutek, které byly ve své profesi žádané a vydělávaly tak mnoho peněz. Pasák či mafie poté udělají vše pro to, aby se dívka vrátila zpět do sex-byznysu. Největší tlak je vyvíjen prostřednictvím vydírání a vyhrožování rodině prostitutky a jejím dětem (Malinová in Matoušek, 2010, str. 259-262; Gojová, 2013, str. 54).

2.2) Metody práce s prostituujícími osobami v závislosti na prostředí

Sociální práci s prostituujícími osobami lze definovat dle místa poskytování sociálních služeb. Dělíme je na streetwork, neboli sociální práci na ulici, práci v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby či institucionální pomoc (Malinová in Matoušek, 2010, str. 262-266; Gojová, 2013, str. 54-55; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 111-112).

2.2.1) Streetwork – sociální práce na ulici

Streetwork, nebo též terénní sociální práce, je specifický nejen svým způsobem práce, ale také cílovou skupinou. Za prostředí streetworku považujeme jakékoliv otevřené prostředí, které není institucionalizované. Sociální práce na ulici je specifická aktivním navazováním kontaktů s osobami žijícími rizikovým způsobem života, u kterých je vysoká pravděpodobnost, že sociální pomoc potřebují, ale sami ji nevyhledají, a poté jejich opětovné návštěvy v místech, kde se obvykle zdržují. Hlavní činností terénních sociálních pracovníků je tedy aktivní vyhledávání klientů včetně mapování rizikových lokalit, které jim pomáhají zjistit příčiny, charakter a intenzitu sociálně-patologických jevů v daném prostředí, dále pak pomáhají

klientům překonat krizové období a postupně je začlenit do společnosti. Streetwork je obecně definován jako sociální prevence, tedy předcházení vzniku a šíření sociálně-patologických jevů ve společnosti. Na terénní sociální práci je kladen čím dál větší důraz, a to z důvodu nízkých nákladů, nenáročné přípravy, jednoduchého zázemí a poměrně vysoké efektivnosti. Pracovník streetworku by měl mít kuráž, potřebné znalosti a nezbytné dovednosti v práci s cílovou skupinou, na kterou se služby jeho organizace zaměřují. (Bednářová, Pelech, 2003, str. 7-8).

Streetwork je nejběžnější a nejvyužívanější forma sociální práce s prostitutkami. Typickou aktivitou terénní práce s prostituujícími osobami je poskytování informací a kontaktů na různé instituce a také poradenství, především tedy ve věcech právních a sociálních. Nejvíce žádanou službou sexuálních pracovníků jsou lékařská vyšetření - venerologická a gynekologická, která jsou poskytována bezplatně buď díky pojízdné ambulanci, anebo smluvním vztahům organizace s místními lékaři. Sociální pracovníci také často poskytují prezervativy, lubrikační gely či čisté injekční stříkačky a jiný sterilní materiál. Nevýhodou streetworku je nedostatek času pro hlubší intervenci (Malinová in Matoušek, 2010, str. 262-266; Gojová, 2013, str. 54-55; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 111-112).

2.2.2) Práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby

Sociální práci v erotických podnicích mají terénní sociální pracovníci ztíženou především díky majitelům klubů, kteří je nechtějí dovnitř pouštět a to zejména z obavy o ohrožení svého výdělků kvůli nemoci některé z pracovníků nebo dokonce opuštění klubu ženy za vidinou lepšího života. Jedinou šancí, jak navázat kontakt se ženami a dívkami z klubů je tedy čekání na ně před erotickými kluby či opětovné pokoušení se do podniku dostat. Ovšem v posledních letech se tento problém začíná vytrácet a majitelé klubů vstřícněji a ochotněji sociální pracovníky pouštějí do svého „království“ a to z důvodu opětovného narůstání pohlavních nemocí, především HIV/AIDS (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264; Gojová, 2013, str. 54-55; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 111-112).

S dívkami a ženami prostituujícími ve svých vlastních bytech je nejčastějším problémem navázat kontakt. Sociální pracovníci obvolávají inzeráty nabízející

sexuální služby a nabízejí prostitutkám své služby. Nezřídka se též stává, že osoby prostituující na privátech volají o pomoc sociálním pracovníků sami (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264; Gojová, 2013, str. 54-55; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 111-112).

Sexuálním pracovnícím v podnicích, na privátech či na ulicích je poskytována především zdravotní péče a pomoc v sociální a psychologické oblasti. Terénní pracovníci také často poskytují poradenství v oblasti sociálně právní, psychosociální, zdravotnické a informují klientky o prevenci násilí na ženách. V rámci resocializačního přístupu poskytují kontakty na další instituce, které klientkám mohou pomoci v jejich současné životní etapě. Dále jsou sociální pracovníci v terénu schopni klientkám poskytnout krizovou intervenci. Neméně důležitou činností terénní práce je monitoring, tedy získávání a zaznamenávání informací o prostituční scéně (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264; Gojová, 2013, str. 54-55; Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 111-116). Terénní sociální práce s touto cílovou skupinou je časově velice flexibilní. S prostitutkami poskytující erotické služby ve svých privátech je jednoduché se zkontaktovat během dne, ovšem se ženami pracujícími v erotických podnicích či na ulicích je pravděpodobnější se setkat v noci (Malinová, Šídová in Nedělníková, 2007, str. 112; Čumpelíková, 2011, str. 53).

2.2.3) *Institucionální pomoc*

Institucionální pomoc je dalším způsobem práce s prostituujícími osobami. Za instituci je považováno nějaké centrum či kancelář, kde je klientkám dostupná zdravotní a psychosociální péče, poradenství a jiné další služby. Jelikož prostituující osoby jsou především ženy, je vhodné, aby i institucionální pomoc byla poskytována převážně sociálními pracovníci. Vytváří to pro klientku příjemnější atmosféru a rychleji se zbaví zábran. I přes nesouhlas hodnot, názorů a norem prostitutek by se sociální pracovnice měly ke klientkám chovat s úctou, respektem, nepohrdat jimi a přistupovat k nim velice citlivě. Přestože sociální pracovnice nabízejí kontakty na různé další odborníky, měly by mít samy alespoň základní znalosti z mnoha dalších oborů (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264 - 266; Gojová, 2013, str. 55).

Centrum může být pro mnoho klientek psychickou oporou, místem kam rády chodí a svěřují se určité sociální pracovníci, se kterou sdílejí všechny své problémy. Sociální pracovníce rovněž klientkám pomáhají s vyřizováním různých úředních dopisů, vyplňováním žádostí, vytvářením splátkových kalendářů pro dlužníky apod. Dále se též různé organizace snaží vytvářet různé programy pro své klienty a jejich děti, jako například návštěvy kina, divadla, zoologické zahrady, pobyty na horách či výuku anglického jazyka. V centrech obvykle bývá sexuálním pracovnícím poskytnuto jídlo, hygiena a oblečení (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264 - 266).

Mnoho z klientek má také své vlastní děti, což je pro sociální pracovníce jedna z největších šancí, jak ženy mohou motivovat k budoucímu „lepšímu“ životu. Jelikož klientky vodí své děti do center, aby se pochlubily, jak jsou krásné, zdravé a spokojené, pracovníce mohou ženám poskytovat nejrůznější informace o ucelenější péči o své dítě a dalších věcech souvisejících se vzděláním a výchovou dětí. Nejdůležitějším přístupem v této oblasti je klientky chválit za jejich řádnou péči o dítě a jeho výchovu a motivovat je k dalším aktivitě (Malinová in Matoušek, 2010, str. 264 - 266).

2.3) Pomáhající organizace

Prostituce je sociálně patologický jev, který je v České republice ne zrovna zanedbatelný. Z tohoto důvodu dnes existuje mnoho organizací a projektů, které se snaží s touto cílovou skupinou pracovat. Určitou roli zde rovněž hraje stát, který na tuto problematiku reaguje třemi různými přístupy – reglementačním (regulační), aboličním (výchovný) a represivním (prohibiční) (Urban, Dubský, 2008, str. 135 - 136; Malinová in Matoušek, 2013, str. 341; Brouk, 1933, str. 77- 81; Gregorová in Zlámál, 2000, str. 57 – 58; Zelinka, 2009, str. 21).

Reglementace patří mezi nejstarší legislativní úpravy prodeje lásky. Vyznačovala se policejní kontrolou nad povolením k prostituci a zdravotním stavem prostitutek (Brouk, 1933, str. 77 – 78, Malinová in Matoušek, 2013, str. 341). Dnešní reglementování prostituce se vyznačuje povolením k sex-byznysu jako ke zcela běžné živnosti. Prostituce, která je vykonávána bez živnostenského listu, je klasifikována jako trestný čin (Gregorová in Zlámál, 2000, str. 57). Reglementace

tedy znamená, že sex-byznys podléhá státnímu doзору, čímž vzniká průhlednější prostředí, které je schopno omezovat aktivity organizovaného zločinu v této oblasti. (Urban, Dubský, 2008, str. 136, Zelinka, 2009, str. 21). Tento přístup můžeme najít například ve Spolkové republice Německo, kde zákon upravuje jak oblast práva veřejného (ustanovení trestněprávní, fiskální i regulativy pro oblast komunální politiky), tak také oblast práva soukromého (občanské a pracovní) (Urban, Dubský, 2008, str. 139). Abolice je přístup, který klade důraz na prevenci, tedy na poradenství, sociální služby a zdravotní prohlídky prostituujících osob a také jejich klientů. Důležitá je zde provázanost institucí s neziskovým sektorem. (Gregorová in Zlámal, 2000, str. 58). Aboliční přístup se rovněž zaměřuje na průvodní jevy prostituce, jako již zmíněné obchodování se ženami či kuplířství. Problém prostituce jako takové zde zůstává do jisté míry stále opomíjen. Brouk (1933, str. 78 - 80) o abolicí hovoří o jako tzv. *pštroší politice*. Tvrdí, že zákonodárství vyznačující aboliční přístup, svou pozornost zaměřují pouze na její průvodní jevy. Samotná prostituce tak zůstává zcela nedotknuta. Abolicí je charakterizován právní řád České republiky. Represivní přístup vychází z moralistických názorů podle, kterých je prostituce kriminalizovaná a ocitá se mimo zákon. Problémem represe ovšem je, že prostituci staví do ilegality (Gregorová in Zlámal, 2000, str. 57). Právní úpravu dle tohoto přístupu bychom mohli hledat například v Itálii (Urban, Dubský, 2008, str. 136).

Jak již jsem zmínila, legislativa České republiky se k problematice prostituce staví z pohledu abolicie. Stát, a to Ministerstvo vnitra, do prostituční scény zasahuje především z důvodu, že prostituce je oblast, která je doprovázena mnoha jevy, které jsou naší společností vnímány negativně. Jako negativní jevy jsou označovány hlavně kriminalita (drogová kriminalita, obchodování s lidmi, komerční sexuální zneužívání dětí) a zdravotní rizika. Ovšem, vzhledem k tomu, že k prostituci chybí celkový legislativní rámec, je velmi problematické sex-byznys a problémy s ním spojené účinně řešit. (Urban, Dubský, 2008, str. 138)

V dnešní době existuje několik organizací, které se snaží pomáhat prostituujícím osobám. Různé organizace mají různé projekty, ovšem cíl jejich práce je bezpochyby společný, a to zmírňování negativních důsledků tohoto povolání nejen

pro jednotlivce, ale také pro celou společnost. Nejčastější aktivity nevládních neziskových organizací, které pomáhají prostituujícím osobám, přehledně popsala Martinková (2012, str. 26 - 28), která je vyjmenovává takto:

a) Preventivní programy jsou charakterizovány především pořádáním různých přednášek a workshopů, a to hlavně ve školách, dětských domovech a diagnostických ústavech. Osvěta je rovněž zaměřena na širokou veřejnost, kde se snaží informovat o rizicích, které jsou s prostitucí spojeny. Také je zde kladen obrovský důraz na varování před zneužíváním, obchodováním s bílým masem, nucenou prostitucí a podvodným jednáním.

b) Hlavní službou každé organizace je poskytování základního poradenství. Sociální pracovníci se snaží poskytovat širokou škálu informací v různých oblastech pomoci nebo klienty odkazují na další služby či organizace. Poradenství může probíhat při osobním kontaktu či prostřednictvím informačních linek.

c) Důležitou aktivitou je také výroba a poskytování preventivních materiálů, jako jsou například různé letáky a brožury, prezervativy a jiné další předměty. Tyto materiály a předměty jsou nejčastěji poskytovány v rámci terénní sociální práce.

d) Nedílnou součástí aktivit neziskových organizací je bezpochyby prevence onemocnění pohlavně přenosných chorob, především tedy HIV/AIDS, kapavky a syfilis. V této oblasti se organizace snaží šířit informace o metodách bezpečného sexu a nebezpečí těchto onemocnění. V rámci této aktivity sociální pracovníci rozdávají prezervativy a nabízejí anonymní testování a gynekologické vyšetření.

e) Další službou je již zmiňovaná resocializace, tedy spolupráce s prostitutkami, které chtějí s touto profesí skončit. Sociální pracovníci se jim snaží nabídnout nejen informace, ale také sociální a psychické zázemí nebo různé rekvalifikační kurzy či pomoc s výchovou dětí.

f) Dále pak se organizace snaží klientkám zajistit i jejich fyzické potřeby, jako je například strava, ubytování v azylových domech či následná psychologická pomoc nebo sociálně-právní poradenství a lékařská vyšetření.

g) Některé organizace se též snaží bojovat proti organizovanému zločinu, obchodu s bílým masem a nucené prostituci tím, že spolupracují s kriminální policií, pohraniční policií nebo cizineckou policií. Sociální pracovníci se snaží v terénu vyhledávat a vytipovávat oběti organizovaného zločinu či obchodu s bílým masem.

h) Nevládní organizace také pomáhají obětem organizovaného zločinu či obchodu s bílým masem v průběhu trestního řízení. Těmto osobám je poskytována komplexní podpora po dobu vyšetřování a soudního řízení.

Cizinkám, které odmítnou spolupracovat, jsou některé organizace ve spolupráci se státní správou schopny zajistit bezpečný návrat do země jejich původu, repatriaci (Martinková, 2012, str. 26 - 28).

Jak je možno vidět dle výčtu různých aktivit nevládních neziskových organizací, jejich aktivity v pomoci prostituujícím osobám jsou opravdu pestré. Je zřejmé, že není zcela jednoduché pracovat s touto cílovou skupinou, protože sociální pracovníci jsou stále vystaveni mnoha rizikům. Při pomoci sexuálním pracovnícům je potřeba, aby sociální pracovníci byli vybaveni značnou dávkou profesionality a trpělivosti, protože nejen pomáhají, ale také mění životy mnoha prostituujícím osobám a také se snaží působit ve většinové společnosti. Důležité je určitě také zmínit vzájemnou spolupráci organizací k dosažení komplexnější a kvalitnější péči a pomoci (Martinková, 2012, str. 26 - 28).

2.3.1) Konkrétní nevládní neziskové organizace

Jak již jsem v předchozím textu zmínila, v České republice působí několik organizací, které jsou zaměřeny na pomoc prostituujícím osobám. V bakalářské práci bych se ovšem ráda orientovala na činnost organizací oblastní Charity Znojmo

a její projekt Magdala a Rozkoš bez rizika o. s., protože právě tyto dvě organizace jsou zahrnuty v mém výzkumném šetření.

2.3.1.1) Oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala

Projekt Magdala byl vytvořen oblastní Charitou Znojmo pro pomoc obětem obchodování s lidmi a nucené prostituce na Znojemsku. Jedná se převážně o terénní programy, které jsou bezplatné a zcela anonymní. Práce je založena na dobrovolnosti, individuálnosti a podpoře samostatnosti. Jejím hlavním cílem je pomoci osobám provozujícím prostituci změnit jejich dosavadní způsob života a minimalizovat rizika, která vyplývají z prostituce (Oblastní Charita Znojmo, 2014).

Posláním projektu je pomoc ženám, které poskytují placené sexuální služby, při jejich návratu do běžného života. Projekt Magdala se snaží ženám a jejich dětem poskytovat především podporu k důstojnému a smysluplnému životu. Také se snaží o zmírnění klientčiny obtížné životní situace, přičemž ovšem respektuje její rozhodnutí (Oblastní Charita Znojmo, 2014).

Mezi cílové skupiny projektu řadíme lidi poskytující placené sexuální služby; oběti obchodu s lidmi a nucené prostituce; lidi, kteří vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženi; komerčně zneužívané osoby a v neposlední řadě lidi v krizi (Oblastní Charita Znojmo, 2014).

Základními činnostmi projektu Magdala je zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a pomoc při obstarávání osobních záležitostí. Sociální pracovníci klientkám profesionálně pomáhají v jejich prostředí (kluby, ulice, priváty); pomáhají a podporují je při odchodu z prostituce; informují o pohlavních chorobách, obchodu s lidmi a dalšími riziky vyplývajících z prostředí prostituce; poskytují sociální poradenství a kontakty na různé instituce a služby (úřady, lékaři, K-centra, azylové domy, aj.); provádějí rychlo-testy na HIV, syfilis a hepatitidu B a C; pomáhají a podporují klientky při hledání nového zaměstnání (hledání zaměstnání na internetu, sepsání životopisu, rekvalifikace); pomáhají a podporují je při hledání vhodného ubytování; umožňují doprovod například k lékaři či na úřady; poskytují těhotenské

testy a distribuují preventivní prostředky a letáčky k problematice prevence patologických jevů (pohlavní choroby, obchod s lidmi, nezaměstnanost, zadluženost) (Oblastní Charita Znojmo, 2014).

2.3.1.2) Rozkoš bez rizika o. s.

Občanské sdružení Rozkoš bez rizika se řadí mezi neziskové organizace, které se věnují práci s osobami pracujícími v sex-byznysu. Organizace je orientována především na terénní programy, jejichž působnost je po celé republice. Rovněž má tři svá stálá střediska v Brně, Praze a Českých Budějovicích, kde svým klientům nabízejí odborné sociální poradenství a terapeutické služby. Hlavním cílem organizace je stabilizace a snížení výskytu HIV a pohlavně přenosných chorob a také celkové zlepšení postavení sexuálních pracovníků ve společnosti, na jejich pracovištích a v jejich osobních vztazích. Cílovou skupinou sdružení jsou nejen ženy pracující v sex-byznysu, ale též osoby působící v prostituční scéně a ohrožené rizikovým způsobem života, což nemusí být pouze rizikové sexuální chování. Organizace Rozkoš bez rizika je charakterizována posláním: „Každý má právo na pomoc, když se rozhodne jakkoli změnit svůj život“ (Rozkoš bez rizika, 2010-2013).

Mezi hlavní činnosti sdružení patří, jak již bylo řečeno, terénní sociální práce, při které pracovníci organizace poskytují zdarma prezervativy, lubrikační gely, různé brožury a také testování na HIV, syfilis a žloutenku typu C. Dalším velice zajímavým projektem Rozkoše bez rizika je navštěvování klientek ve věznicích a léčebnách, kde jim sociální pracovníci nabízejí psychosociální poradenství, zprostředkování kontaktu na různé odborníky a také asistenci při jednání s úřady a jinými institucemi. V kamenných střediscích se přicházející klientky mohou osprchovat, najíst či si vzít nějaké ošacení. Jinou činností sdružení je podpora žen s dětmi a snaha o znovuoobnovení vztahů mezi klientkami a jejich dětmi, popřípadě pomoc při jejich výchově a péči. Organizace rovněž myslí na prevenci, a proto se snaží pořádat všelijaké přednášky a semináře na školách či pro odbornou veřejnost a tak poskytovat různé informace o této problematice. Rozkoš bez rizika je velice angažujícím se sdružením i ve světě, kde například na Ukrajině či v Zimbabwe spustila projekt zaměřený na prevenci sexuálně přenosných chorob (Rozkoš bez rizika o. s., 2010-2013).

Sdružení se též snaží pořádat volnočasové aktivity pro své klientky. Každý rok organizuje různé návštěvy kin, muzeí, zoologických zahrad či pobyty na horách. Pro klientky jsou také připravovány různé aktivity tradičních řemesel jako například batikování, tkaní koberců či pletení košíků. Rozkoš bez rizika je známá pro svou divadelní činnost. V roce 1995 vytvořila divadelní soubor, kde samy klientky se stávají herečkami a ztvárňují divadelní hry představující život v sexuálním průmyslu. Tato divadelní činnost se v posledních letech stává natolik populární, že všechna její vystoupení jsou vyprodaná. Divadelní soubor byl vytvořen též jako jedna z technik, která klientky učí zodpovědnosti, práci v kolektivu a také prožitek úspěchu (Rozkoš bez rizika o. s., 2010-2013).

3) Empirická část

Empirická část bakalářské práce je založena na kvalitativním výzkumu, ve kterém jsem využila metody hloubkových rozhovorů. Výzkumné šetření jsem provedla ve dvou organizacích, které se zaměřují na práci s prostitutkami v České republice (oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala, Rozkoš bez rizika o. s.). Celkově jsem realizovala 4 rozhovory se třemi sociálními pracovníci a jednou pracovnící v sociálních službách. V rozhovorech mě zajímala především specifika sociální práce s touto cílovou skupinou, rizika povolání, jak organizace fungují a jak mají nastavené programy pomoci a v neposlední řadě také konkrétní postoje pracovníků na tuto problematiku.

3.1) Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo u vybraných organizací (oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala, Rozkoš bez rizika o. s.) popsat možnosti sociální práce s cílovou skupinou – prostituující osoby a zhodnotit ji z pohledu sociálních pracovníků, kteří se touto problematikou zabývají.

3.2) Výzkumný vzorek

Výběr vzorku kvalitativního výzkumu lze nejdříve provést ze široka a poté jej postupně zužovat. Důležité je zaměřit se na respondenty, kteří jsou výřeční, což v mnoha případech není jednoduché. To je též důvod, proč je možné v průběhu šetření nevhodné respondenty postupně vyřazovat. Existují dva druhy výběrů vzorku – záměrný a náhodný. Záměrný výběr je promyšlené vybírání vhodných respondentů, zatímco při náhodném výběru si účastníky nahodile vybíráme. V obou případech musíme také dbát na dostupnost respondentů. Při výběru kvalitního vzorku je vhodné se zaměřit i na potřebnou hloubku rozhovorů. Platí zde několik nepsaných pravidel, tedy čím je vzorek menší, tím budou sesbíraná data intenzivnější; větší velikost vzorku je potřebná pro různorodost a menší pro stejnorodost. Potřeba je rovněž dbát na to, abychom neobětovali hloubku na úkor šířky. (Padgett, D. 2008)

Pro kvalitativní výzkum práce jsem záměrně vybrala tři sociální pracovníce a jednu pracovníci v sociálních službách, které dlouhodobě pracují s prostituujícími osobami a tudíž byly ideálními respondentkami mého rozhovoru. Pracovníce byly vybrány ze dvou neziskových organizací působících v České republice – oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala a Rozkoš bez rizika o. s.. Přestože oblastní Charita Znojmo je charitní organizací a Rozkoš bez Rizika o. s. nikoli, během provedeného výzkumu nebyly patrné žádné zásadní rozdíly v poskytování pomoci prostituujícím osobám na základě tohoto rozlišení. Charakteristiky organizací a jejich cíle jsou popsány již ve výše uvedené teoretické části.

3.3) Metodologie kvalitativního výzkumu

V rámci kvalitativního přístupu dle Miovského (2006, str. 17 – 18) popisujeme, analyzujeme a interpretujeme nekvantifikované nebo nekvantifikované vlastnosti zkoumaných jevů vnitřní a vnější reality. Tento přístup také definuje jako přístup, který využívá principů jedinečnosti, kontextuálnosti, procesuálnosti, neopakovatelnosti a v neposlední řadě dynamiky.

Kvalitativní výzkumník si na začátku výzkumného šetření sám zvolí téma a určí si základní výzkumné otázky. Kvalitativní výzkum je považován za velice pružný typ výzkumu, a to z toho důvodu, že otázky můžeme různě měnit či dokonce doplňovat během samotného výzkumu, sběru a analýzy dat. Během celého šetření nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy. (Hendl, 2012, str. 48)

Ve výzkumu jsem se rozhodla pro metodu rozhovoru neboli interview. Hendl (2012, str. 164) o této metodě tvrdí, že je tvořena nasloucháním, vyprávěním, kladením otázek a získáváním jejich odpovědí. Dotazování rozděluje na strukturované, polostrukturované a volné. Miovský (2006, str. 155) ještě dodává, že rozhovor je moderovaný a prováděný s jasným cílem a účelem pro výzkumnou studii. Autor rovněž klade důraz na metodu pozorování, která je v kombinaci s dotazováním více než žádoucí, protože jedině tak může být interview kvalitní.

Interview bylo vytvořeno na základě polo-strukturovaného dotazování, kdy jsem si před vstupem do terénu vytvořila představu o možném rozhovoru. Uvádím otázky, které jsem měla zformulované.

- 1) Jaké služby vaše organizace nabízí prostituujícím osobám? A v jaké míře jsou využívány?
- 2) Jak se dostáváte do kontaktu s novými klienty?
- 3) Vystavujete se při práci s touto skupinou nějakému riziku?
- 4) Jak funguje přímá spolupráce mezi Vámi a prostituující osobou?
- 5) Spolupracujete také s dalšími subjekty, jako je policie, právníci, lékaři, psychologové apod.?
- 6) Existuje nějaký projekt pomoci, když se klienti rozhodnou ukončit tuto profesi?

Polo-strukturovaný rozhovor, nebo také rozhovor pomocí návodu či částečně řízený je specifický tím, že tazatel má připravený soubor otázek/témat, které budou předmětem jeho zájmu bez předem striktně stanoveného pořadí. Znamená to tedy, že výzkumník může během rozhovoru otázky různě měnit, ovšem probrány by měly být všechny. Je zde také možnost pokládání doplňujících otázek. Můžeme říci, že v polo-strukturovaném rozhovoru máme jistou volnost, která je více než vhodná k vytvoření příjemnějšího a přátelštějšího kontaktu s respondentem. (Reichel, 2009, str. 111 – 112)

3.4) Průběh výzkumného šetření

Výzkumné šetření jsem provedla, jak již bylo zmíněno, ve dvou neziskových organizacích oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala a Rozkoš bez rizika o. s.. Do výzkumu jsem chtěla zahrnout více organizací, které pracují s prostituujícími osobami, ale pouze tyto dvě byly ochotny se mnou navázat bližší kontakt a sociální pracovnice byly vstřícné k rozhovorům. Do znojemské organizace jsem jela pouze jednou a to především z důvodu, že mi rozhovory po analyzování přišly vyhovující. Se sociálními pracovníci z Rozkoše bez rizika o.s. jsem se setkala přímo v Olomouci.

Z každé organizace se mi věnovaly 2 pracovnice, které pracují přímo s touto cílovou skupinou. Po předchozí domluvě s Charitou Znojmo jsem se vydala na výzkumné šetření přímo do organizace, což pro mě bylo velice obohacující, protože jsem si mohla prohlédnout nejen jedno z míst, kam klientky chodí, ale také veškeré zdravotní vybavení, tištěné materiály a různé další předměty, které ženy dostávají (lubrikační gely, kosmetiky, houbičky k pohlavnímu styku, prezervativy, těhotenské testy, HIV testy, atd.).

Na všechny rozhovory si pro mě sociální pracovnice vyhradily dostatek času, což bylo pro mě naprosto vyhovující. Jelikož mě téma prostituce velice zajímá, častokrát se mi stalo, že můj zájem směřoval do oblastí, které nebyly vůbec předmětem mého šetření. Pracovnicím jsem nejdříve představila svoji bakalářskou práci a objasnila, proč mě toto téma tolik zajímá. Po jejich souhlasu, jsem spustila diktafon a začala se ptát na otázky, které jsem měla již z části připravené.

Všechny interview byly pro mne velice příjemné a uvolněné. Sociální pracovnice byly velice ochotné zodpovědět mi na všechny otázky, které jsem jim položila a dokonce byly velice sdílné i v otázkách, které, jak mi bylo řečeno, by neměly moc zveřejňovat (z toho důvodu, v nějakých částech rozhovoru, jsem diktafon vypínala). Znojemské pracovnice mi ukázaly veškerý materiál, který klientkám poskytují, dále také obrovskou brašnu se zdravotnickým materiálem, kterou nosí do terénu a v neposlední řadě veškerý tištěný materiál a výroční zprávy, které v kanceláři našly. Sociální pracovnice organizace Rozkoš bez rizika o. s. s sebou přinesly tištěné materiály, které mi nechaly. Všechny pracovnice mě odkazovaly na internetové stránky jejich organizací.

Poté, co jsem rozhovory sesbírala, jsem je přepsala, aby se mi s nimi dále lépe pracovalo. Když jsem měla všechny čtyři rozhovory přepsané, vytáhla jsem z nich to nejdůležitější, co bylo potřeba pro dosažení mnou stanovených cílů kvalitativního výzkumu, tedy u vybraných organizací popsat možnosti sociální práce s cílovou skupinou (prostituující osoby) a zhodnotit ji z pohledu sociálních pracovníků, kteří se zabývají touto problematikou.

3.5) Výsledky výzkumného šetření

3.5.1) *Služby, které organizace klientům nabízejí a četnost jejich využívání*

Obě organizace jsou zaměřeny především na terénní sociální práci, kdy chodí do přirozeného prostředí klientek, kde se jim představí a nabízejí pomoc. Sociální pracovníce také monitorují celou oblast, kde se prostitutky pohybují. Organizace Rozkoš bez rizika o. s. k základnímu poradenství navíc nabízí i terapeutické služby. Náplní poradenství jsou převážně informace o pohlavních chorobách, obchodu s lidmi, nucenou prostitucí a dalších rizicích vyplývajících z prostředí sexuálního byznysu. Organizace také poskytují kontakty na jiné odborníky. Další aktivitou obou organizací je zdravotní testování na HIV a jiné pohlavně přenosné choroby, kdy dokonce Rozkoš bez Rizika o. s. má statut nestátního zdravotnického zařízení. Organizace se také zaměřují na proces resocializace, tedy pomoc klientkám při odchodu ze sex-byznysu, kdy ženám pomáhají hledat především bydlení a zaměstnání. Velkou pomocí klientkám jsou bez pochyby i různé doprovody na úřady či k lékařům. Sociální pracovníce považují za důležitou činnost také poskytování preventivních prostředků (lubrikační gely, houbičky pro soulož s menstruací, prezervativy) a letáčků k této problematice. Organizace provádějí dokonce i osvětu veřejnosti prostřednictvím různých přednášek na školách či jiných akcích.

Když jsem se pracovníc zeptala, jaká služba je nejvíce klienty využívána, jednoznačně odpověděly, že prevence pohlavních chorob a zdravotnické služby (u projektu Magdala jsou to kontakty na lékaře, kdy organizace má přímo nasmlouvanou doktorku, která klientky v některých případech ošetří i bez pojištění a zadarmo) a dále pomoc v oblasti sociálních dávek a také dluhové poradenství.

Zajímalo mě také, zda jsou služby organizací dobře nastavené nebo zda v nich sociální pracovníce vidí nějaké mezery. Všechny respondentky tvrdily, že služby jsou nastavené, tak jak by měly, aby byly pro klienty co nejvíce užitečné. Neopomenuly ovšem dodat, že všechny jejich aktivity jsou limitovány jak finančními prostředky, tak legislativou (zákon o sociálních službách, standardy kvality, atd.).

„...ve většině případů služby dobře nastavené jsou. Každý se snaží nastavit službu tak, jaké vidí potřeby a zakázky uživatelů a vždy je co dolazovat a dělat práci lepší, musíme se učit ze samotného přirozeného vývoje služby a potřeb uživatelů...“ (pracovnice v sociálních službách oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

„...ano, myslím, že jsou nastaveny optimálně k potřebám klientek...“ (sociální pracovnice Rozkoše bez Rizika o. s.)

„...služby jsou nastavený tak, jak podle zákona můžou být nastavený. Takže v rámci s omezením toho zákona a taky s finančním omezením, jo...“ (sociální pracovnice oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

Sociální pracovnice občanského sdružení Rozkoš bez Rizika o. s., ještě dodala, že by pro organizace pomáhající právě prostituujícím osobám bylo všeobecně velice přínosné zavést novou službu, a to sexuální asistenci. V této službě vidí velkou budoucnost, protože by pomohla nejen seniorům a lidem s handicapem, ale také samotným sexuálním pracovnícům, kterým se již v práci tolik nedaří a potřebovaly by stálou klientelu, a tedy stálý příjem.

Sexuální asistence je podpůrná aktivita zaměřená na lidi s handicapem či seniory, která jim pomáhá naplnit jejich sexuální potřeby. Tato asistence je velice úspěšná v zemích, jako je například Nizozemsko či Německo, v naší republice je bohužel zatím stále tabuizovaná. Ovšem již nyní mají mnohé prostitutky zájem o rekvalifikaci v tomto oboru a to především z důvodu jistější budoucnosti. (Šídová in Šídová, Poláková, Malinová a kol., 2013 str. 124 – 127)

3.5.2) Kontakt s novými klienty

Obě organizace mají vytvořené své webové stránky a facebookové profily (internetové odkazy na organizace jsou uvedeny v bibliografických zdrojích), kde si je klienti mohou sami vyhledat a kontaktovat je, buď telefonicky či e-mailovou zprávou. Sociální pracovnice také zkouší obvolávat různé inzeráty nabízející sexuální služby. Tento způsob kontaktování potenciálních klientek se ovšem moc nedaří a dívky či ženy jsou ve většině případů velice chladné a odmítavé. Úspěšnější

při hledání nových klientů jsou sociální pracovníci v terénu, kde za nimi nové klientky přicházejí buď na základě doporučení některé stávající klientky, nebo se pracovníci v terénu sami představují a nabízejí své služby potenciálním klientům. Sociální pracovníci se shodují, že když se snaží oslovit nové klientky v terénu, je velice důležitá trpělivost, protože dívky často váhají, zda pomoc potřebují a odhodlají se mnohdy až po několika týdnech za pracovníci přijít.

„...obcházením nočních klubů, obvoláváním inzerátů, kde slečny nabízí své služby a oslovováním na ulici. Hodně dobře působí i naše kvalitní webové stránky, kde se o nás a našich službách klientky mohou dozvědět maximum...” (sociální pracovníce Rozkoše bez Rizika)

„...většinou přes doporučení holek, které už služby využívají...” (sociální pracovníce oblastní Charity Znojmo- projekt Magdala)

Celkově v přímém kontaktu s klienty jsou sociální pracovníci přijímány velice dobře, ovšem i přes to je intervence vždy velice individuální a často záleží na náladě klientky.

3.5.3) Rizika práce s prostituujícími osobami

Práce s touto cílovou skupinou s sebou nese i určitá rizika jako jsou například zdravotní rizika či bezpečnost sociálních pracovníků, jelikož se pohybují většinu času v terénu, který z mého pohledu určitě není bezpečný.

Velice mě překvapila odpověď pracovníce ze Znojenské Charity, která tvrdí, že si žádná rizika neuvědomuje, že na prostředí, ve kterém pracuje, je již zvyklá, a tudíž na ni působí zcela normálně.

„...čím více do toho prostředí chodíte, tím méně se bojíte a čím více ho znáte, tím na Vás působí víc normálně...” (sociální pracovníce oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

Největší rizika, která z práce se sexuálními pracovníci vyplývají, jsou tedy nákazy různými chorobami a dále pak agresivní chování ze strany klientek, jejich pasáků, majitelů klubů, či dokonce klientů prostituujících osob nebo drogových dealerů. Sociální pracovníce ze Znojenské Charity také říká, že nebezpečné je to, že se v terénu pohybují v podstatě mezi lidmi, kteří mají za sebou bohatou kriminální zkušenost, a to vnímá jako jedno z největších rizik. Pracovnice ze sdružení Rozkoš bez Rizika také dodává, že velice nebezpečné je vůbec to, že pracují v noci v ulicích a velice často se právě potkávají s opilými pasáky, klientkami či klienty sexuálních pracovníků. Pracovnice z Rozkoše bez Rizika o. s. ovšem vnímají jako mnohem větší riziko nákazu různými infekcemi při manipulaci s krví či se stěry.

Jelikož si organizace uvědomují, že sociální pracovníce vystavují určitým rizikům, snaží se je chránit v maximální míře. Všechny pracovníce musejí být očkovány proti hepatitidě typu B. Pracovnice sdružení Rozkoš bez Rizika o. s., mají u sebe služební telefony, kde je vždy osoba na pohotovosti, která je hlídá a pracovníce se jí musí pravidelně hlásit. Pracovnice mají dokonce i bezpečnostní kódy. Naproti tomu oblastní Charita Znojmo pošle sociální pracovníce v noci do terénu pouze s mužem – řidičem, který je chrání během práce na ulici. Obě organizace mají také pro své zaměstnankyně vytvořené směrnice, jak by měly v rizikových situacích postupovat.

Přikládám 3 rizikové situace, které sociální pracovníce během terénní práce zažily a popsaly mi je.

„...na ulici nás obklopila skupina hlučných, rusky hovořících opilých mužů. Viděli nás, jak mluvíme s klientkami a získali dojem, že také nabízíme služby. Nechtěli se nechat odbýt, ani si to vysvětlit a postupně nás obklopili, takže jsme neměly únikovou cestu. Pomohly nám klientky, které se jim nabídly, a oni s nimi odešli a nás nechali být...“ (sociální pracovníce Rozkoš bez Rizika o. s.)

„...rizikovou situaci jsme zažily zatím pouze jednou, když jsme byly s kolegyní v terénu, tak tam byla jedna výbušná prostitutka, byla taková hodně protivná. Pořád po nás řvala a byla strašně nepříjemná a nakonec nám ukopla nárazník od auta a pak odešla...“ (pracovnice v sociálních službách oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

„...hodně nepříjemné pro mě bylo, když jsme byly v klubu a za náma přišla jedna klientka, která na nás byla hodná, ale ostatní ji neměly rády, protože chodila s majitelem toho klubu, tak na ni byly zlé. No a ta jedna holka jí tenkrát řekla, že má rozeplout náušnici a už to začalo. Nejdřív po sobě neskutečně řvaly a potom to tam začalo lítat. Telefony si rozdupaly, vlasy si vyrvaly, náušnice si ztrhaly z uší...“
(sociální pracovnice oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

3.5.4) Přímá spolupráce s klienty

V přímé spolupráci s klienty, jsem se zaměřila přímo na intervenci mezi sociální pracovnící a klientkou. Eliška Barochová (2011, str. 27 - 29) píše, že celková intervence s touto cílovou skupinou je velice obtížná a to z toho důvodu, že sexuální pracovnice poměrně často migrují (přesouvají se z klubů do privátů nebo třeba odjíždí do Rakouska a poté se vrací zase zpátky do České republiky), a tudíž je velice komplikované pokračovat již v navázané spolupráci. Problematické je také to, že organizace potřebuje určitou dokumentaci o klientech, kterým poskytuje své služby, bohužel ale klientky mnohdy nechtějí sdělit pracovnícím své osobní údaje, protože by rády zůstaly v anonymitě. Sdružení Rozkoš bez Rizika o. s. tedy své terénní služby poskytuje na základě dvoustranné ústní dohody mezi klientkou a sdružením o cílech spolupráce a to v oblastech: prevence násilí, informace o bezpečnějším sexu, získání kontaktů na jiné instituce, informace o zdravotním stavu, popřípadě jiné poradenství. Ovšem v případě zájmu o zjištění zdravotního stavu pomocí rychlo-testů, organizace požaduje uzavřít písemnou dohodu o poskytování služby.

Ústní dohoda mezi klientkou a sdružením je uzavírána vždy „tady a teď“. Sociální pracovnice tedy jedná se zájemkyní o službu přímo v terénu, kde spolu uzavřou dohodou o poskytování služby a začnou realizovat klientčinu zakázku (například podává informace, o které má klientka zájem). Poté se sociální pracovnice zaměří ještě na revizi cílů, tedy ujistí se, zda klientčina zakázka byla splněna (klientka pochopila informace, které potřebovala). (Eliška Barochová, 2011, str. 27 – 29).

Jakmile se sociálním pracovnícím podaří úspěšně navázat kontakt s klientkami, přechází se k přímé spolupráci. Zde je podle respondentek velice důležité, aby prostitutky měly k pracovnícím a celkově i k organizaci důvěru. Jakmile ji získají, což může trvat i několik týdnů, začíná teprve intervence, kdy se vytvoří zakázka a na základě té se stanovují cíle. Mnohdy se stává, že klientky přicházejí s problémy, které sociální pracovníce bohužel nedokáže vyřešit, tak jen předává kontakty na jiné odborníky a tím také končí celé spolupráce. Mnoho sexuálních pracovníc o svých problémech nechce hovořit vůbec a k pracovnícím si chodí pouze pro prezervativy, lubrikační gely či HIV testy. Pracovnice v sociálních službách z oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala, tvrdí, že také hodně záleží na tom, zda má klientka náladu si povídat či naopak vůbec, zde je hodně důležitá trpělivost.

Pracovnice se shodují, že s dlouhodobými klientkami probíhá intervence mnohem snadněji. Jakmile se sociální pracovníce objeví v terénu, prostitutky za nimi se svými problémy přijdou, protože již mají k pracovnícím důvěru a vědí, že se jim vždycky snaží pomoci a mají také pocit, že existuje někdo, komu na nich opravdu záleží. Pokud klientka nepřijde s žádným novým problémem sama, pracovníce se jí zeptají, jak se jí daří, co je u ní nového a naváže na předchozí zakázku, zda se povedlo vyřešit to, co klientka potřebovala či jak to probíhá (například klientka měla jít na pohovor kvůli nové práci). Pracovnice sdružení Rozkoš bez Rizika o. s. říká, že je velice důležité kontakt s klientkami stále udržovat. Důležité také je prostituující osoby pozorně vnímat, protože mnohdy to má obrovskou návaznost.

„...vím, že jsme se minule dívaly na nějaké inzeráty ohledně práce, tak se jí zeptám, jak to dopadlo. Pokud klientka řekne, že ji nevzali, nabídnu jí, že se můžeme spolu podívat po jiných inzerátech...” (sociální pracovníce oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

„...když klientku testujeme na HIV, tak se ji snažíme seznámit se zásadami bezpečného pohlavního styku, a co by měla dělat pro to, aby bylo riziko nákazy, co nejmenší. A to je také určitý způsob intervence...” (sociální pracovníce Rozkoše bez Rizika o. s.)

Jako velmi problematické se ukazuje vzájemná spolupráce s cizinkami, se kterými se sociální pracovníce nedokážou dorozumět. V takovém případě je intervence založená pouze na informačních letáčkách a názorných ukázkách. (Eliška Barochová, 2011, str. 27 – 29).

Ve spolupráci mezi sociálními pracovníci a klientkami vznikají určitá úskalí. Velmi často se stává, že pracovníce je s klientkou domluvena na nějaké schůzce a klientka se nedostaví, což se stává i opakovaně. Dalším problémem, který ve společné intervenci může nastat je ten, že prostituující osoba k sociální pracovníci přilne více, než by měla, či naopak se jí vyhýbá a to z důvodu, že organizace, tudíž i jejich zaměstnanci jsou pro ně velice stigmatizující. Velké úskalí práce s touto cílovou skupinou je také to, že sexuální pracovníce velice rychle mění své názory, tudíž během společné intervence se domluví určité cíle, kterých by se mělo dosáhnout a klientka na další schůzce má na svůj problém jiný názor. To je také ovlivněno prostituční scénou samotnou, protože je to prostředí, kde se situace mění z minuty na minutu.

Respondentky také přiznávají, že s touto cílovou skupinou nemají skoro žádnou zpětnou vazbu, což je pro ně mnohdy velice demotivující.

3.5.5) Spolupráce s dalšími subjekty

Jelikož žádná organizace není schopna poskytnout všechny služby, které by klienti potřebovali, zajímalo mě, zda jsou provázáni s jinými subjekty a zda také spolupracují organizace zabývající se touto problematikou mezi sebou.

Pracovníce se shodují, že mezi jedny z nejžádanějších služeb patří lékaři. Jak již bylo řečeno, sdružení Rozkoš bez Rizika o. s., je také zdravotnickou službou, takže jsou schopni klientkám zajistit nejen lékaře, ale i psychoterapeuta. Ovšem Znojemská Charita zaměstnává pouze sociální pracovníky, takže tato služba jimi není poskytována. Přes to jsou ve spolupráci s místní lékařkou, která prostitutky vyšetřuje mnohokrát i na dluh.

Mezi další subjekty, se kterými organizace spolupracují, jsou právníci, a to z důvodu, že na klientky jsou mnohdy uvaleny exekuce nebo podávají různé žaloby či odvolání, často se také soudí o alimenty.

V úzké spolupráci jsou také s úřady práce, a to z důvodu vyřizování dávek či hledání zaměstnání. Dále se obě organizace snaží navazovat kontakty s dalšími charitními službami.

Pracovnice z oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala se také zmínily o spolupráci s policií. Občas se stává, že některá z klientek je pohřešovaná, spáchá trestný čin, je nebezpečná pro své okolí nebo naopak může být ohrožená, a v takovém případě policie přichází do organizace, a po zmíněné klientce se ptá. I přes to pracovníce zdůrazňují, že žádné osobní údaje klientek neposkytují, pouze policistům sdělí, kdy naposledy klientku viděli a v jakém byla stavu.

„...s policií pracujeme z vnitřní potřeby. Například při hledání po pohřešovaných osobách, kdy se nás ptají, kdy jsme naposledy viděli nějakou klientku, anebo třeba když je klientka nebezpečná...“ (pracovnice v sociálních službách oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

„...co se týče policie, tak v případě pohřešování nějaký osoby, ale nedáváme jim žádný osobní údaje těch klientek...“ (sociální pracovníce oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

Z výzkumu také vyplynulo, že sdružení Rozkoš bez Rizika o. s. a Oblastní Charita Znojmo- projekt Magdala jsou ve vzájemné spolupráci. Jelikož má organizace Rozkoš bez Rizika o. s. svou vlastní sanitku, s kterou objíždí celou republiku, mnohokrát právě přijíždí do Znojma, kde se snaží pomáhat Znojenské Charitě, a to především v poskytování zdravotnických služeb.

3.5.6) Projekty zaměřené na podporu se skončením práce v sex-byznysu

Obě organizace mají ve svých službách pomoc a podporu klientkám navrátit se do běžného života. V této oblasti podpory se sociální pracovníce nejprve snaží prostituujícím osobám pomoc najít jejich vlastní životní priority. Poté je dle

respondentek nejdůležitějším najít jim novou práci a bydlení. Sociální pracovnice ze Znojenské Charity klade důraz hlavně na nové bydlení, protože si myslí, že nejdůležitější pro klientku je, odstěhování se z klubu či od svého pasáka, protože jen tak se dokáže částečně vrátit do „normální“ reality. Mnoho z klientek se musí jít přihlásit na úřad práce a zaplatit zdravotní a sociální pojištění, které během prostituce většinou neplatí. A toto je právě jeden z problémů, proč je pro ně tak těžké začít nový život, protože tím, že si neplatí pojištění, jim vznikají obrovské dluhy, se kterých potom není snadné se dostat.

„...pokud si ona najde nějakou ubytovnu a eviduje se na úřad práce, tak ten úřad jí může platit nějaký dávky v hmotné nouzi a nějaký příspěvky, třeba náklady na bydlení. Takže už není v těch dluzích tolik a má trošku prostor si hledat nový zaměstnání a tím už je částečně vrácena do té normální reality...“ (sociální pracovnice oblastní Charity Znojmo- projekt Magdala)

„...pokud ta žena má velké dluhy a měla by platit třeba 50 000, tak je strašně těžké si najít takovou práci, aby jí to všechno pokrylo. Takže i kdyby ta žena chtěla, tak ne vždy je úplně možné, aby z toho sexuálního prostředí třeba úplně odešla...“ (sociální pracovnice Rozkoše bez Rizika o. s.)

Sociální pracovnice se shodují, že v této oblasti pomoci je nejdůležitější klientku motivovat a vždy záleží jen na její vůli. Velmi často se totiž stává, že se klientka sice dokáže vrátit do běžného života, najde si ubytování a novou práci, ovšem po čase zjistí, že v prostituci měla mnohem více peněz a tolik se „nenadřela“, tudíž se do sex-byznysu opět vrací.

Poté co se klientkám podaří opravdu s prostitucí skončit, již o nich sociální pracovnice nemají žádné informace. Ve většině případů se odstěhují a chtějí na svůj starý život prostitutky zapomenout.

„...většinou to není přání klientek, chtějí na vše rychle zapomenout. Ale s pár v kontaktu jsme stále...“ (sociální pracovnice Rozkoše bez Rizika o. s.)

„...občas jo, ale většinou ne, protože klientky se chtějí odstříhnout úplně od toho starého života...“ (pracovnice v sociálních službách oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala)

3.6) Diskuze

Obě organizace, u kterých byl výzkum prováděn, mají širokou škálu služeb, které svým klientům nabízejí. Klientky mají největší zájem o zdravotnické služby, tedy testování na HIV a další pohlavně přenosné choroby a dále pak poskytování preventivních materiálů (prezervativy, lubrikační gely, atd.), informací a kontaktů na další odborníky. Nesmíme opomenout pomoc s hledáním ubytování a nové práce, aby se klientky mohly z prostituce lépe vymanit. Všechny služby, které jsou klientkám nabízeny, jsou nastaveny v souladu s platnou legislativou a s finančním omezením, tak, aby byly klientkám co nejvíce užitečné.

Nejefektivnější metodou, jak se dostat do kontaktu s novými klientkami, je terénní práce, kdy sociální pracovníce chodí do nočních podniků či do ulic a informují o svých službách. Zde je velice důležité, aby pracovníce byly trpělivé, protože dívky často váhají, a to z důvodu nedůvěřivosti a pochybnosti, zda službu opravdu potřebují. Ovšem celkově jsou sociální pracovníce přijímány velice pozitivně.

Mezi nejčastěji zmiňovaná rizika práce s touto cílovou skupinou patřily infekce (pohlavně přenosné choroby, hepatitidy) či agrese ze strany klientek, pasáků, majitelů klubů, drogových dealerů či klientů prostituujících osob. Všechny tyto rizika si obě organizace uvědomují a z toho důvodu se snaží své zaměstnance určitým způsobem chránit. Všichni pracovníci pohybující se v této problematice musí být očkováni proti hepatitidě typu B. Do terénu chodí minimálně po dvou, kdy v noci jsou sociální pracovníce Znojmské Charity hlídány mužem-řidičem. Pracovnice sdružení Rozkoš bez Rizika o. s. mají navíc k dispozici telefon, kterým se pravidelně hlásí kolegyni, která má pohotovost. Obě organizace mají také vypracované postupy, jak se chovat v rizikových situacích.

Výzkum nám také odpověděl na otázku vzájemné spolupráce mezi klientkou a sociální pracovnící. Po úspěšném navázání kontaktu s klientkou a získání její

důvěry, začíná sociální pracovnice zjišťovat jakou má prostituující osoba zakázku. Jestliže není v silách organizace klientce pomoci, poskytnou jí kontakt na jiného odborníka. Jestliže je ovšem zakázka vyhovující, dochází ke společnému stanovení cílů, kterých je třeba dosáhnout a v závěru se sociální pracovnice snaží zjistit, zda naplnění cílů proběhlo úspěšně či nikoliv. Výzkum rovněž ukázal, že intervence s dlouhodobými klientkami probíhá mnohem snadněji. Prostituující osoby, které jsou zvyklé služby pravidelně využívat, chodí totiž za sociálními pracovníci žádat o pomoc sami. Ze šetření vyplynulo několik úskalí vzájemné spolupráce. Jeden z velkých problémů je nespolehlivost klientek a rychlé změny jejich postojů a názorů. Občas se též stává, že klientka k sociální pracovnici příliš přilne či naopak se jí začne vyhýbat. Pro sociální pracovnice je demotivující, že zpětná vazba s touto cílovou skupinou je velice malá.

Obě organizace jsou rovněž v úzké spolupráci s dalšími subjekty, jako jsou například lékaři, psychoterapeuti, právníci, úřady či využívají další neziskové organizace. Častokrát jsou také ve spolupráci s policií, ovšem žádnému subjektu neposkytují bližší informace o svých klientkách. Sdružení Rozkoš bez Rizika o. s. a oblastní Charita Znojmo – projekt Magdala jsou také ve vzájemné spolupráci mezi sebou.

Pro prostituující osoby je velice těžké se odpoutat od práce prostitutky. Při pomoci s navracením klientek zpátky do běžného života, se ženám sociální pracovnice snaží najít ubytování, novou práci a také jim pomáhají s přihlášením se na úřad práce a vyřizováním dávek. Pro klientky je velice těžké vrátit se do běžného života z důvodu jejich velkých dluhů. Ovšem v případě, že sexuální pracovnice mají natolik pevnou vůli a dokážou se resocializovat, nadobro se odpoutají od starého života a sociální pracovnice ztratí všechny možnosti, jak se dále informovat o jejich o novém životě.

4) Závěr

Cílem bakalářské práce bylo u vybraných organizací popsat možnosti sociální práce s cílovou skupinou – prostituující osoby a zhodnotit ji z pohledu sociálních pracovníků, kteří se zabývají touto problematikou. Možnosti sociální práce s cílovou skupinou prostituující osoby jsem popsala v teoretické části a poté jsem ji v empirické části zhodnotila z pohledu sociálních pracovníků.

V teoretické části jsem se snažila definovat pojem prostituce, její formy a také čím jsou prostitutky motivovány k výkonu jejich povolání. Dále jsem popsala možnosti sociální práce s touto cílovou skupinou, které jsem popsala z pohledu Oldřicha Matouška. V této části jsem se rovněž zaměřila na 2 pomáhající organizace, Rozkoš bez Rizika o. s. a oblastní Charitu Znojmo – projekt Magdala, u kterých jsem také popsala jejich projekty zaměřené právě na pomoc prostituujícím osobám.

Ve výzkumné části jsem zhodnotila sociální práci s prostituujícími osobami právě z pohledu sociálních pracovníků, kteří s touto cílovou skupinou pracují. V této části jsem se rozhodla pro kvalitativní výzkum, kdy jsem využila metody hloubkových rozhovorů se třemi sociálními pracovníci a jednou pracovnící v sociálních službách ze dvou organizací - Rozkoše bez Rizika o. s. a oblastní Charity Znojmo – projekt Magdala. Na všechny stanovené cíle se podařilo odpovědět.

Prostituční scéna je téma, na které se opět zaměřuje zvýšená pozornost a to především díky snaze o legalizaci sex-byznysu. Podstatná část společnosti pohlíží na prostituující osoby jako na méněcenné ženy a právě na základě jejich životy je odsuzuje. Byla bych velice ráda, kdyby se díky této bakalářské práci podařil změnit alespoň názor některých lidí na prostituci a osoby, které v ní pracují. Práce také může sloužit jako jeden z návodů, jak pomoci této cílové skupině a podpořit ji.

Bibliografický seznam

Barochová, Eliška. Individuální plánování se ženami, které poskytují placené sexuální služby. *Sociální práce*. 2011, roč. 11, č. 3.

Bednářová, Zdena - Pelech, Lubomír, Slabikář sociální práce na ulici, Brno: Doplněk, 2003

Brouk, Bohuslav, Lidská duše a sex, Praha: Odeon, 1992

Brouk, Bohuslav, Psychoanalytická sexuologie, Praha: Alois Srdce, 1933

Brtníková, Marta; Šedivý Václav, Moderní láska a sexualita, manželství a rodina, Praha: Naše vojsko, n. p., 1985

ČESKÁ TELEVIZE/ČT 24. *Nejstarší řemeslo zůstává v právním vakuu, zákon o prostituci vláda odmítla* [online]. 2013, [cit. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/236396-nejstarsi-remeslo-zustava-v-pravnim-vakuu-zakon-o-prostituci-vlada-odmitla/>

Fischer, Slavomil; Škoda, Jiří, Sociální patologie – analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů, Praha: Grada Publishing, a.s., 2009

Gödtel, Reiner, Sexualita a násilí, Praha: Český spisovatel a.s., 1994

Gojová, Vendula, Sociální patologie, Ostrava: Ostravská univerzita, 2013

Goldmann, Radoslav a kol., Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, 2006

Gorgoňová, Tereza, Sociální aspekty prostituce, Brno: Diplomová práce, Masarykova Univerzita, 2007

Gregorová, Věra, Prostituce. In Zlámal Jiří (ed.), Vybrané sociálně patologické jevy, sborník učebních textů I., Praha, 2000

Hartl, Pavel; Hartlová Helena, Psychologický slovník, Praha: Portál, s. r. o., 2000

Hendl, Jan, Kvalitativní výzkum, Praha: Portál, s.r.o., 2012

Hrčka, Michal, Sociální deviace, Praha: Sociologické nakladatelství, 2001

Chmelík, Jan a kolektiv, Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2003

Jandourek Jan, Sociologie zločinu, Praha: Portál, s.r.o., 2011

Janoušek, Petr, Šlapeme spolu – Instituce pouliční prostituce. Plzeň: Diplomová práce, Karlova Univerzita, 2004

Malinová, Hana, Prostituce. In Matoušek, Oldřich (ed.), *Slovník sociální práce*, Praha: Portál s.r.o., 2008

Malinová, Hana; Šídová, Lucie, Ženy poskytující placené sexuální služby. In Nedělníková, Dana (ed.) *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007.

Malinová, Hana, Sociální práce se ženami, které poskytují placené sexuální služby. In Matoušek, Oldřich; Kodymová, Pavla; Kolářková, Jana (eds.) *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, s. r. o. 2005, 2010

Martinková, Dita, Specifika terénní sociální práce v oblasti prostituce, Olomouc: Bakalářská práce, Univerzita Palackého, 2012

MINISTERSTVO VNITRA ČR, *Prostituce - Prostituční scéna* [online]. 2010 [cit. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-prostitutni-scena.aspx>

Miovský, Michal, Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu, Praha: Grada Publishing a.s., 2006

Oblastní Charita Znojmo [online]. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://znojmo.charita.cz/charitni-sluzby/magdala-pomoc-obetem-obchodovani-s-lidmi-a-nucene-prostituce/>

Padgett, D. Qualitative Methods in Social Work Research. 2nd edition. London: SAGE Publications, 2008.

Raboch, Jan, Očima sexuologa, Praha 1: Avicenum, n. p., 1988

Reichel, Jiří, Kapitoly metodologie sociálních výzkumů, Praha: Grada Publishing a.s., 2009

Ringdal, Johan, Nils, Nejtěžší povolání světa, kapitoly z dějin prostituce, Brno: Doplněk, 2000

Rozkoš bez rizika [online]. 2010-2013 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://rozkosbezrizika.cz/>

Skopalová, Jitka, Vybrané kapitoly ze sociálních deviací, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000

Šídová, Lucie, Od sexuálních služeb k sexuální asistenci. In Šídová, Lucie; Poláková, Jana; Malinová Hana a kol. (eds.), *Ze sexbyznysu na trh práce? Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*, 2013

Urban, Lukáš; Dubský Josef, Sociální deviace, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008

Výroční zpráva 2012. Diecézní Charita Brno - Oblastní Charita Znojmo, 2013.

Weiss, Petr, Sexuální deviace, Praha: Portál, 2002

Zelinka Radek, Sociální problém prostituce a její legalizace (včetně zdanění), Olomouc: Diplomová práce, Univerzita Palackého, 2009

Zikmundová, Martina, Prostituce. In Weiss, Petr a kolektiv (eds.), *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2010